

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2008. gada 15. aprīlī*

Lieta C-268/06

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Labour Court* (Īrija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2006. gada 12. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2006. gada 19. jūnijā, tiesvedībā

Impact

pret

Minister for Agriculture and Food,

Minister for Arts, Sport and Tourism,

Minister for Communications, Marine and Natural Resources,

Minister for Foreign Affairs,

Minister for Justice, Equality and Law Reform,

Minister for Transport.

* Tiesvedības valoda — angļu.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētāji A. Ross [*A. Rosas*], K. Lēnartss [*K. Lenaerts*] (referents), Dž. Arestis [*G. Arestis*], U. Lehmuss [*U. Lohmus*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši P. Kūris [*P. Kūris*], E. Juhāss [*E. Juhász*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], J. Klučka [*J. Klučka*] un A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*],

ģenerālvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretāre K. Štranca-Slavičeka [*K. Sztranc-Slawiczek*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2007. gada 5. decembra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Impact* vārdā — B. O'Mūrs [*B. O'Moore*], SC, M. Bolgere [*M. Bolger*], BL, un D. Konolijs [*D. Connolly*], *solicitor*,

— Īrijas vārdā — D. O'Hagans [*D. O'Hagan*] un M. Henegans [*M. Heneghan*], pārstāvji, kuriem palīdz E. Kolinzs [*A. Collins*], SC, kā arī E. Kerrs [*A. Kerr*] un F. O'Dubgeils [*F. O'Dubhghaill*], BL,

— Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un M. de Hrāfe [*M. de Grave*], pārstāvji,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — Ī. O'Nīla [*E. O'Neill*], K. Smita [*K. Smith*] un I. Rao [*I. Rao*], pārstāves, kurām palīdz R. Hils [*R. Hill*], *barrister*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — M. van Bēks [*M. van Beek*] un J. Enegrāns [*J. Enegren*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus 2008. gada 9. janvāra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

¹ Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par 4. un 5. klauzulas interpretāciju 1999. gada 18. martā noslēgtajā Pamatnolīgumā par darbu uz noteiktu laiku (turpmāk tekstā — “Pamatnolīgums”), kas pievienots pielikumā Padomes 1999. gada 28. jūnija Direktīvai 1999/70/EK par *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku (OV L 175, 43. lpp.), kā arī par dalībvalstu procesuālās autonomijas apjomu un to, kādā apmērā dalībvalstu tiesām ir pienākums valsts tiesības interpretēt atbilstoši Kopienu tiesībām.

² Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar prāvu starp Īrijas arodbiedrību *Impact*, kas cēlusi prasību Īrijas ierēdņu vārdā, un ministrijām, kuras attiecīgi nodarbina šos ierēdņus, par, pirmkārt, darba samaksas un pensiju nosacījumiem, kas tiek piemēroti šiem ierēdņiem, pamatojoties uz viņu noteikta laika darba ņēmēju statusu, un, otrkārt, nosacījumiem, ar kādiem viena no šīm ministrijām atjauno zināmus uz noteiktu laiku noslēgtus līgumus.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienų tiesiskais regulējums

3 Direktīva 1999/70 ir pieņemta, pamatojoties uz EKL 139. panta 2. punktu, un saskaņā ar šīs direktīvas 1. pantu tās mērķis ir “ievieš pielikumā pievienoto Pamatnolīgumu [..], ko [..] savā starpā noslēdza vispārējās starpprofesionālās organizācijas (*UNICE*, *CEEP* un *EAK*)”.

4 Saskaņā ar šīs direktīvas 2. panta pirmo daļu:

“Dalībvalstis pieņem normatīvos un administratīvos aktus, kas vajadzīgi šīs direktīvas izpildei līdz 1999. gada 10. jūlijam [līdz 2001. gada 10. jūlijam], vai nodrošina, ka ne vēlāk par minēto dienu darba devēji un darba ņēmēji ar līgumu ir ieviesuši vajadzīgos pasākumus; dalībvalstu pienākums ir veikt visus vajadzīgos pasākumus, lai tās vienmēr varētu garantēt iznākumus, ko paredz šī direktīva. Par to dalībvalstis nekaņējoties informē Komisiju.”

5 Saskaņā ar tās 3. pantu minētā direktīva ir stājusies spēkā 1999. gada 10. jūlijā — dienā, kad tā publicēta *Eiropas Kopienų Oficiālajā Vēstnesī*.

6 Saskaņā ar Pamatnolīguma 1. klauzulu tā “mērķis ir:

a) uzlabot noteikta darba laika darba kvalitāti, nodrošinot diskriminācijas aizlieguma principa ievērošanu;

b) radīt kārtību, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, piemērojot uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu vai attiecību tiesisko pārmantojamību [radīt kārtību, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, piemērojot [secīgus] uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus vai attiecības] [..].”

7 Pamatnolīguma 4. klauzulā ar virsrakstu “Diskriminācijas aizlieguma princips” paredzēts:

“1. Darba nosacījumi, ko piemēro noteikta laika darba ņēmējiem, neskatoties uz to, ka ar viņiem slēgts līgums vai darba attiecības uz noteiktu termiņu, nav mazāk izdevīgi par tiem, ko piemēro salīdzināmiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem, ja vien atšķirīgiem nosacījumiem nav objektīva pamata [ja vien atšķirīgus nosacījumus nepamato objektīvi iemesli].

2. Vajadzības gadījumā piemēro *pro rata temporis* principu.

3. Šīs klauzulas piemērošanas kārtību pēc apspriedes ar darba devējiem un darba ņēmējiem nosaka dalībvalstis un/vai darba devēji un darba ņēmēji, ņemot vērā Kopienų tiesību aktus un valsts tiesību aktus, kolektīvos līgumus un praksi.

4. Darba stāža kritēriji attiecībā uz īpašiem darba nosacījumiem ir vienādi gan noteikta laika darba ņēmējiem, gan pastāvīgiem darba ņēmējiem, ja vien atšķirīgi darba stāža kritēriji nav objektīvi pamatoti.”

8 Pamatnolīguma 5. klauzulā, kas attiecas uz “[p]asākumi[em], lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu”, noteikts:

“1. Lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, kas rodas, pielietojot secīgus uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus vai darba attiecības, dalībvalstis pēc apspriešanās ar darba devējiem un darba ņēmējiem atbilstīgi valsts tiesību aktiem, kolektīvajiem līgumiem vai praksei un/vai darba devēji un darba ņēmēji, ja nav attiecīgu tiesisku pasākumu, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, tā, lai ņemtu vērā konkrētu sektoru un/vai darba ņēmēju vajadzības, ievieš vienu vai vairākus no šādiem pasākumiem:

a) objektīvus iemeslus, kas attaisno šādu līgumu vai darba attiecību atjaunošanu;

b) secīgu uz noteiktu laiku slēgtu darba līgumu vai darba attiecību kopējo maksimālo ilgumu;

c) šādu līgumu vai darba attiecību atjaunojumu skaitu.

2. Dalībvalstis pēc apspriešanās ar darba devējiem un darba ņēmējiem un/vai darba devēji un darba ņēmēji, vajadzības gadījumā, nosaka, kādos apstākļos uz noteiktu laiku slēgtus darba līgumus vai darba attiecības:

a) uzskata par “secīgām”;

b) uzskata par uz nenoteiktu laiku slēgtiem darba līgumiem vai darba attiecībām.”

- 9 Pamatnolīgumā tāpat ir ietverta 8. klauzula, kas attiecas uz “Ieviešanas noteikumiem” un kuras 5. punktā paredzēts:

“Strīdus un sūdzības, kas rodas, piemērojot šo nolīgumu, novērš un risina saskaņā ar valsts tiesību aktiem, kolektīvajiem līgumiem un praksi.”

Valsts tiesiskais regulējums

- 10 Īrijas tiesībās Direktīva 1999/70 tika transponēta ar 2003. gada Likumu par noteikta laika darba ņēmēju aizsardzību (*Protection of Employees (Fixed — Term Work) Act 2003*) (turpmāk tekstā — “2003. gada likums”). Šis likums ir stājies spēkā 2003. gada 14. jūlijā.
- 11 2003. gada likuma 6. pants transponē Pamatnolīguma 4. klauzulu. Minētā likuma 2. panta 1. punkta un 6. panta 1. punkta normas noteikta laika darba ņēmējiem garantē tādas pašas tiesības uz darba samaksu un pensijām, kādas ir pielīdzinātiem darba ņēmējiem.
- 12 2003. gada likuma 9. pants transponē Pamatnolīguma 5. klauzulu. 2003. gada likuma 9. panta 1. punkts paredz, ka tāda darba ņēmēja, kurš šī likuma pieņemšanas brīdī vai vēlāk pie viena darba devēja ir nepārtraukti nostrādājis trīs gadus, uz noteiktu

laiku noslēgtu darba līgumu drīkst atjaunot tikai vienu reizi un ilgākais uz vienu gadu. Saskaņā ar 2003. gada likuma 9. panta 3. punktu visi nosacījumi, kas ietverti uz noteiktu laiku noslēgtā darba līgumā, pārkāpjot 1. punkta noteikumus, nav spēkā un darba līgums tiek uzskatīts par noslēgtu uz nenoteiktu laiku.

13 Darba devējs tomēr objektīvu iemeslu dēļ var atkāpties no pienākumiem, kuri izriet no 2003. gada likuma 6. un 9. panta. Objektīvu iemeslu jēdziens ir paskaidrots šī likuma 7. pantā.

14 2003. gada likuma 14. panta 1. punktā paredzēts, ka darba ņēmējs vai arodbiedrība, kuras biedrs darba ņēmējs ir, var iesniegt motivētu sūdzību par 2003. gada likuma pārkāpumu *rights commissioner* [tiesību komisāram], kam ir pienākums izmeklēt sūdzību un pieņemt lēmumu rakstveidā. Ja sūdzība tiek apmierināta, *rights commissioner* var uzdot noteikt reparāciju atbilstoši 2003. gada likuma 14. panta 2. punktā paredzētajai kārtībai, proti, cita starpā noteikt kompensāciju, kas var būt līdz divu gadu algas apmēram.

15 2003. gada likuma 15. pantā paredzēta iespēja, ka puses par *rights commissioner* lēmumu var iesniegt apelācijas sūdzību *Labour Court* [Darba tiesā]. Apelācijas sūdzību par *Labour Court* nolēmumu apelācijas lietā var iesniegt *High Court*.

16 *Rights commissioners* un *Labour Court* ir attiecīgi izveidoti ar 1969. un 1946. gada likumiem par darba attiecību jautājumiem (*Industrial Relations Act 1969* un *Industrial Relations Act 1946*). Dažādi Īrijas likumi, tostarp 2003. gada likums, tiem paredz kompetenci izskatīt strīdus starp darba devējiem un ņēmējiem. Tomēr saskaņā ar informāciju, kas ietverta lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu, ne *rights commissioners*, ne *Labour Court* nav tiešas kompetences lemt par sūdzību, kas pama-

tota ar Koptienu tiesību normu, kurai ir tieša iedarbība, ja vien šī norma neietilpst tādu tiesību aktu piemērošanas jomā, ar ko tiem tiek piešķirta kompetence.

Pamata prāvas rašanās fakti un prejudiciālie jautājumi

- 17 Pamata lietā *Impact* pārstāv 91 savu biedru (turpmāk tekstā — “prasītāji pamata prāvā”), kas tiek nodarbināti dažādās Īrijas ministrijās (turpmāk tekstā — “atbildētāji pamata prāvā”), pamatojoties uz secīgi noslēgtiem līgumiem uz noteiktu laiku par laika periodiem, kas sākās pirms 2003. gada 14. jūlija — dienas, kad spēkā stājās 2003. gada likums, — un kas tikuši pagarināti pēc šī datuma.
- 18 Prasītāji pamata prāvā ir amatā neiecelti ierēdņi, un saskaņā ar Īrijas tiesisko regulējumu par nodarbinātību civildienestā viņi ir pakļauti režīmam, kas atšķiras no amatā ieceltiem ierēdņiem piemērojamā režīma. Lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu precizēts, ka pēc minēto prasītāju domām, šis pēdējais režīms esot labvēlīgāks nekā režīms, kas ir piemērojams prasītājiem.
- 19 Daži no prasītājiem pamata prāvā kā noteikta laika darbaņēmēji bija nepārtraukti nostrādājuši mazāk par trīs gadiem un tādējādi prasa tikai nodrošināt viņiem tādu pašus nodarbinātības nosacījumus, kādus piemēro salīdzināmiem pastāvīgajiem darbaņēmējiem; kamēr citi prasītāji ir nepārtraukti nostrādājuši vairāk par trīs gadiem; viņi prasa nodrošināt ne tikai tādu pašus nodarbinātības nosacījumus, bet arī darba līgumus uz nenoteiktu laiku.
- 20 Saskaņā ar lēmumu par prejudiciālā jautājuma uzdošanu līgumi uz noteiktu laiku ir paredzēti, lai piepildītu atbildētāju pamata prāvā īslaicīgas vajadzības un atrisinātu gadījumus, kad nevar garantēt attiecīgo darba vietu pastāvīgu finansējumu. Pēc

vispārējas minēto atbildētāju prakses uz noteiktu laiku noslēgtie darba līgumi tika atjaunoti uz laiku no 12 līdz 24 mēnešiem. Tomēr tieši pirms 2003. gada likuma spēkā stāšanās viens no atbildētājiem pamata prāvā dažu prasītāju pamata prāvā darba līgumus atjaunoja uz laiku līdz pat astoņiem gadiem.

- 21 Uzskatot, ka atbildētāji pamata prāvā kā darba devēji bija pārkāpuši 2003. gada likuma un Direktīvas 1999/70 normas par sliktu prasītājiem pamata prāvā, *Impact* iesniedza sūdzību šo prasītāju vārdā *rights commissioner*. Saistībā ar šo sūdzību tā, pirmkārt, atsaucās uz prasītāju tiesībām uz tādu pašu attieksmi no tiesību uz darba samaksu un pensijām viedokļa, kāda ir pret amatā ieceltiem ierēdņiem, ko prasītāji pamata prāvā uzskata par salīdzināmiem pastāvīgiem darba ņēmējiem, un, otrkārt, ka noteikta laika līgumu secīga atjaunošana bija prettiesiska. Tādējādi iesniegtās sūdzības bija pamatotas ar Pamatnolīguma 4. un 5. klauzulu tiktāl, ciktāl tas attiecās uz laika periodu no 2001 gada 10. jūlija — termiņa Direktīvas 1999/70 transponēšanai — līdz 2003. gada 14. jūlijam — dienai, kad stājās spēkā normas, kas nodrošināja tās transponēšanu Īrijas tiesību sistēmā. Attiecībā uz laika periodu pirms šī datuma šīs sūdzības ir pamatotas ar 2003. gada likuma 6. pantu.

- 22 Atbildētāji pamata prāvā ir apstrīdējuši *rights commissioner* kompetenci izskatīt attiecīgās sūdzības tiktāl, ciktāl tās bija pamatotas ar Direktīvu 1999/70. Tie apgalvoja, ka minētajam *rights commissioner* bija vienīgi kompetence lemt par sūdzībām, kas pamatotas ar valsts tiesībām. Tie tāpat apgalvoja, ka uz Pamatnolīguma 4. un 5. klauzulu, kas nav ne beznosacījuma, ne pietiekoši precīzas, privātpersonas nevar atsaukties valsts tiesās. Tie turklāt apgalvoja, ka noteikta laika darba ņēmējiem saskaņā ar Pamatnolīguma 4. klauzulas noteikumiem nebija tiesību uz tādiem pašiem samaksas un pensijas nosacījumiem kā salīdzināmam pastāvīgam darbiniekam.

- 23 *Rights commissioner* uzskatīja, ka tam bija kompetence izskatīt visas sūdzības, tostarp sūdzības par laika periodu no 2001. gada 10. jūlija līdz 2003. gada 14. jūlijam. Turklāt tas nolēma, ka Pamatnolīguma 4. klauzulā noteiktais diskriminācijas aizlieguma princips, kas attiecas uz darba nosacījumiem, ietvēra sevī arī darba samaksu, kā arī pensiju tiesības un ka šī klauzula ir tieši piemērojama, kas tā nav 5. klauzulas gadījumā.
- 24 Uzskatot, ka sūdzības, izņemot sūdzības, kas pamatotas ar Pamatnolīguma 5. klauzulu, bija pamatotas, un ka atbildētāji pamata prāvā bija pārkāpuši prasītāju pamata prāvā tiesības gan saskaņā ar valsts tiesībām, gan saskaņā ar Direktīvu 1999/70, tiem piešķirot mazāk labvēlīgus nodarbinātības nosacījumus nekā salīdzināmiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem, *rights commissioner*, pamatojoties uz 2003. gada likuma 14. panta 2. punktu, piešķīra prasītājiem finansiālas kompensācijas apmērā no EUR 2000 līdz EUR 40 000. Turklāt tas uzdeva atbildētājiem pamata prāvā piemērot prasītājiem pamata prāvā tādus pašus nodarbinātības nosacījumus kā nosacījumus, kas tika piemēroti salīdzināmiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem. Tas tiem tāpat uzdeva zināmiem prasītājiem pamata prāvā piešķirt līgumus uz nenoteiktu laiku ar nosacījumiem, kas nebūtu mazāk labvēlīgi par nosacījumiem, kādus baudīja salīdzināmi pastāvīgie darba ņēmēji.
- 25 Atbildētāji pamata prāvā pārsūdzēja *Rights Commissioner* lēmumu *Labour Court Dublin*. *Impact* cēla pretpasību par *Rights Commissioner* lēmumu daļā, kurā tika atzīts, ka Pamatnolīguma 5. klauzulai nav tiešas iedarbības.
- 26 Ievērojot tajā izvirzītos argumentus, iesniedzējtiesa ir saskārusies ar virkni jautājumu, kam ir izšķiroša nozīme, izlemjot pamata prāvu, un kas ir atkarīgi no Kopienas tiesību interpretācijas.

- 27 Pirmkārt, lai gan 2003. gada likums tai tieši neparedz kompetenci lemt par prasību, kas prasa tieši piemērot Kopienas tiesības, šī tiesa tomēr, ievērojot EKL 10. pantu, no vienas puses, un vienlīdzības un efektivitātes principus, kas ietver dalībvalstu procesuālo autonomiju, no otras puses, šaubās, vai tā var atteikties no kompetences izskatīt prasības pamata prāvā tiktāl, ciktāl tās pamatotas ar Direktīvu 1999/70 un Pamatnolīgumu.
- 28 Otrkārt, pieņemot, ka tai būtu kompetence piemērot Kopienas tiesības, iesniedzējtiesa jautā, vai Pamatnolīguma 4. un 5. klauzula, ar ko pamatotas prasības pamata prāvā attiecībā uz laika periodu no 2001. gada 10. jūlija līdz 2003. gada 14. jūlijam, ir beznosacījuma un pietiekoši precīzas, lai tās būtu apveltītas ar tiešo iedarbību. Tā uzskata, ka tāda ir tikai 4. klauzula.
- 29 Treškārt, iesniedzējtiesa šaubās, vai var atsaukties uz Pamatnolīguma 5. klauzulu, lai par prettiesisku atzītu vienu no atbildētājiem pamata prāvā lēmumu, kurš pieņemts laika periodā tieši pirms 2003. gada likuma stāšanās spēkā, saglabāt spēkā prasītājiem pamata prāvā noteiktus darba līgumus uz laiku līdz astoņiem gadiem,
- 30 Šī tiesa uzskata, ka lai gan ir atbildētāju pamata prāvā šķietama labticība un to paskaidrojumi attiecībā uz izlaicīgām vajadzībām, kā arī neiespējamība nodrošināt pastāvīgu finansējumu attiecīgajiem darbiniekiem, šim lēmumam bija konkrēts iespaids, kas prasītājiem pamata prāvā liedza iespēju saņemt līgumu uz nenoteiktu laiku saprātīgā laika periodā pēc 2003. gada likuma pieņemšanas. Tā uzskata, ka ar šo lēmumu Īrija uz šo minēto prasītāju rēķina guva labumu no pašas pieļautas pretlikumības, netransponējot Direktīvu 1999/70 noteiktajā termiņā.

- 31 Ceturtkārt, pieņemot, ka tai nav kompetences piemērot Kopienas tiesības vai ka Pamatnolīguma 4. un 5. klauzula nav ar tiešo iedarbību, iesniedzējtiesa izvērtē, vai tās pienākums interpretēt valsts tiesības atbilstoši Kopienu tiesībām nozīmē, ka tai 2003. gada likums ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir atpakaļejošs spēks līdz 2001. gada 10. jūlijam.
- 32 Iesniedzējtiesa norāda — lai gan Īrijas tiesības principā izslēdz likumu atpakaļejošu spēku, 2003. gada likuma 6. pants neietver nekādas norādes, kas liegtu to piemērot ar atpakaļejošu spēku. Tā piebilst — lai gan interpretēšanas pienākumu patiešām ierobežo tiesiskās drošības un atpakaļejoša spēka aizlieguma principi, un tas pats par sevi un neatkarīgi no valsts likuma, ar kuru īsteno Direktīvu 1999/70, nevar noteikt vai pastiprināt krimināltiesisko atbildību, kas izriet no Kopienu tiesību pārkāpuma, tomēr izskatāmajā lietā rodas jautājums par to, vai šis pienākums nozīmē, ka valsts tiesības var piemērot ar atpakaļejošu spēku, lai ļautu dalībvalstij kā darba devējam uzlikt civiltiesisku atbildību par darbībām vai bezdarbību, kas ir pretrunā ar direktīvas normām un kas notikusi laikā, kad direktīvai bija jābūt transponētai attiecīgajā dalībvalstī.
- 33 Piektkārt, iesniedzējtiesa šaubās par to, vai nodarbinātības nosacījumi Pamatnolīguma 4. klauzulas izpratnē aptver darba samaksas nosacījumus un pensiju tiesības.
- 34 Norādot uz plašo jēdziena darba samaksa nozīmi EKL 141. panta kontekstā saistībā ar dzimumu vienlīdzību, tā uzskata, ka interpretācija, kas izslēdz darba samaksu no attiecīgās klauzulas piemērošanas jomas, liegtu noteikta laika darba ņēmējiem aizsardzību pret diskrimināciju attiecībā uz virkni būtisku aspektu, ko aptver darba samaksa, kas būtu pretrunā ar Pamatnolīguma mērķi.

35 Turklāt tā uzskata, ka, ņemot vērā EKL 136. pantu un Kopienas Hartu par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, kas pieņemta Eiropadomes 1989. gada 9. decembra sanāksmē Strasbūrā (it īpaši Hartas 7. pantu), ar kuru kopsakarā skatāms EKL 137. pants, šī panta 5. punkts, kas no šī panta piemērošanas jomas izslēdz darba atlīdzību, ir jāinterpretē tādējādi, ka tas iecerēts vienīgi, lai liegtu Eiropas Kopienu likumdevējam kompetenci noteikt Kopienas minimālo algu, un ka tas tādējādi neliedz jēdzienā “darba nosacījumi” EKL 137. panta 1. punkta izpratnē ietvert darba samaksas un pensiju jautājumus.

36 Ņemot vērā šos dažādos jautājumus, *Labour Court* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus jautājumus prejudiciāla nolēmuma sniegšanai:

“1) Vai, skatot lietu pirmās instances tiesā saskaņā ar valsts tiesisko regulējumu vai lemjot par apelāciju par šādu lēmumu, *Rights Commissioners* un *Labour Court* ir pienākums atbilstoši kādam Kopienu tiesību principam (it īpaši atbilstoši līdzvērtības un efektivitātes principam) piemērot [...] Direktīvas [...] tiesību normas, kurām piemīt tiešā iedarbība, ja:

— saskaņā ar dalībvalsts tiesisko regulējumu, tostarp saskaņā ar valsts tiesību normām par direktīvas transponēšanu, *Rights Commissioner* un *Labour Court* nav tieši piešķirta šāda kompetence;

— indivīdi var celt alternatīvas prasības *High Court*, ja to darba devējs nav piemērojis direktīvu viņu konkrētajiem apstākļiem, un

- indivīdi var celt alternatīvas prasības pret dalībvalsti attiecīgajā kompetentajā tiesā, prasot piedzīt zaudējumus, kas radušies tāpēc, ka dalībvalsts nav noteiktajā termiņā transponējusi direktīvu?

2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

a) Vai [...] pamatnolīguma [...] 4. klauzulas 1. punkts ir beznosacījuma noteikums un ir pietiekoši precīzs, lai indivīdi varētu uz to atsaukties savas valsts tiesās?

b) Vai [...] pamatnolīguma [...] 5. klauzulas 1. punkts ir beznosacījuma noteikums un ir pietiekoši precīzs, lai indivīdi varētu uz to atsaukties savas valsts tiesās?

3) Ņemot vērā Tiesas atbildes uz pirmo jautājumu un otrā jautājuma b) punktu, vai [...] pamatnolīguma [...] 5. klauzulas 1. punkts aizliedz dalībvalstij, kas darbojas kā darba devējs, atjaunot uz noteiktu laiku noslēgtu darba līgumu uz laiku līdz 8 gadiem laika posmā pēc tam, kad minētajai direktīvai bija jābūt transponētai, un, pirms ticis pieņemts direktīvas normas transponējošais tiesiskais regulējums, ja:

- visos iepriekšējos gadījumos līgums ticis atjaunots uz īsākiem laika periodiem un darba devējam ir nepieciešami darba ņēmēja pakalpojumi uz ilgāku laika periodu;

— darba līguma atjaunošanas uz šo ilgāko laika periodu rezultātā tiek apieta pamatnolīguma 5. klauzulā minēto garantiju pilnīga piemērošana individuālam pēc to transponēšanas valsts tiesiskajā regulējumā, un

— šādai atjaunošanai nepastāv objektīvi iemesli, kas nebūtu saistīti ar darba ņēmēja kā uz noteiktu laiku strādājošā statusu?

4) Ja atbilde uz pirmo jautājumu vai otro jautājumu ir noraidoša, vai saskaņā ar kādu Kopienų tiesību normu (un it īpaši — pienākumu interpretēt valsts tiesisko regulējumu saskaņā ar direktīvas tekstu un mērķi tā, lai sasniegtu direktīvā paredzēto rezultātu) *Rights Commissioner* un *Labour Court* valsts tiesību normas, kas pieņemtas ar mērķi transponēt Direktīvu 1999/70/EK [..], ir jāinterpretē tādējādi, ka tām ir atpakaļejošs spēks līdz datumam, kad minētajai direktīvai bija jābūt transponētai, ja:

— valsts tiesību normas vārdiskais formulējums šādu interpretāciju tieši neizslēdz, taču

— valsts tiesību norma, kas regulē likumu izstrādi, izslēdz šādu piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, ja vien skaidri un nepārprotami nav norādīts pretējais?

5) Ja atbilde uz pirmo jautājumu vai ceturto jautājumu ir apstiprinoša, vai “darba nosacījumi”, uz kuriem ir atsauce [..] pamatnolīguma 4. klauzulā, ietver darba līguma noteikumus, kas attiecas uz atalgojumu un pensijām?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 37 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai, lai gan piemērojamajās valsts tiesībās tieša norma šajā sakarā nav paredzēta, tādai valsts tiesai, kā pati iesniedzēja vai *rights commissioner*, kam ir jāizlemj lieta, kas skar likuma, ar kuru transponēta Direktīva 1999/70, pārkāpumu, atbilstoši Kopienu tiesībām ir jālemj, ka tai ir arī kompetence izskatīt prasības, kas pamatotas tieši ar pašu šo direktīvu, ja šādas prasības attiecas uz laika periodu pēc attiecīgās direktīvas transponēšanas termiņa beigām, taču pirms datuma, kad stājas spēkā transponējošais tiesību akts, kas tai paredz kompetenci izskatīt prasības, kas pamatotas ar šo likumu.
- 38 Šajā sakarā iesniedzējtiesa precizē, ka ieinteresētās personas var iesūdzēt attiecīgo dalībvalsti parastajās tiesās vai nu kā darba devēju, vai lai saņemtu atlīdzību par zaudējumiem, kas radušies tāpēc, ka Direktīva 1999/70 nav transponēta noteiktajā termiņā.
- 39 Ievadam ir jāatzīmē, kā to izdarījusi Īrija tiesas sēdē, ka ne Direktīva 1999/70, ne Pamatnolīgums nenorāda valsts tiesas, kam ir kompetence nodrošināt, ka tie tiek piemēroti, ne arī tajos aprakstītā procesuālā kārtība prasībām tiesā, lai nodrošinātu to piemērošanu. Gluži pretēji, Pamatnolīguma 8. klauzulas 5. punktā norādīts uz valsts tiesību aktiem, koplīgumiem un valsts praksi attiecībā uz tādu strīdu un sūdzību novēršanu un atrisināšanu, kurus izraisījusi Pamatnolīguma piemērošana.

- 40 Tāpat ir jāatgādina, ka, kaut arī dalībvalstīm ir iespēja izvēlēties veidu un līdzekļus, lai nodrošinātu direktīvas ieviešanu, šī brīvība neietekmē pienākumu, kas uzlikts visām dalībvalstīm, kurām direktīva adresēta, ieviest savās tiesiskajās sistēmās visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu direktīvas pilnīgu efektivitāti saskaņā ar tās izvirzīto mērķi (skat. 1984. gada 10. aprīļa spriedumu lietā 14/83 *von Colson* un *Kamann, Recueil*, 1891. lpp., 15. punkts).
- 41 Dalībvalstu pienākums — kas izriet no kādas direktīvas — sasniegt tajā paredzēto rezultātu, kā arī dalībvalstu pienākums atbilstoši EKL 10. pantam veikt visus vispārīgos vai īpašos pasākumus, kas ir piemēroti šī pienākuma izpildes nodrošināšanai, attiecas uz visām šo valstu iestādēm, tostarp tiesu iestādēm atbilstoši to kompetencei (iepriekš minētais spriedums lietā *von Colson* un *Kamann*, 26. punkts).
- 42 Faktiski valsts tiesām tiek īpaši uzlikts pienākums nodrošināt tiesisko aizsardzību, kas lietas dalībniekiem izriet no Kopienų tiesību normām, un garantēt to pilnīgu piemērošanu (2004. gada 5. oktobra spriedums apvienotajās lietās no C-397/01 līdz C-403/01 *Pfeiffer* u.c., Krājums, I-8835. lpp., 111. punkts).
- 43 Šajā sakarā ir svarīgi atgādināt, ka efektīvas tiesiskās aizsardzības princips ir vispārējs Kopienų tiesību princips (šajā sakarā skat. 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet*, Krājums, I-2271. lpp., 37. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Tiesa ir pastāvīgi lēmusi, ka, ja attiecīgajā jautājumā nav Kopienų tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā ir jānosaka kompetentās tiesas un jāparedz sīki procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Kopienų tiesībās (skat. it īpaši 1976. gada 16. decembra spriedumus lietā 33/76 *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral, Recueil*,

1989. lpp., 5. punkts, un lietā 45/76 *Comet, Recueil*, 2043. lpp., 13. punkts; 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-312/93 *Peterbroeck, Recueil*, I-4599. lpp., 12. punkts; iepriekš minēto spriedumu lietā *Unibet*, 39. punkts, un 2007. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no C-222/05 līdz C-225/05 *van der Weerd* u.c., Krājums, I-4233. lpp., 28. punkts).

45 Dalībvalstīm katrā ziņā ir jānodrošina efektīva šo tiesību aizsardzība (skat. it īpaši 1985. gada 9. jūlija spriedumu lietā 179/84 *Bozzetti, Recueil*, 2301. lpp., 17. punkts; 1996. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-446/93 *SEIM, Recueil*, I-73. lpp., 32. punkts, un 1997. gada 17. septembra spriedumu lietā C-54/96 *Dorsch Consult, Recueil*, I-4961. lpp., 40. punkts).

46 Šajā sakarā, kā tas izriet no pastāvīgās judikatūras, detalizēti procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Kopienu tiesībās, nedrīkst būt nelabvēlīgāki par noteikumiem, kas attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt to tiesību izmantošanu, kas piešķirtas ar Kopienu tiesību sistēmu (efektivitātes princips) (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Rewe-Zentralfinanz* un *Rewe-Zentral*, 5. punkts; lietā *Comet*, 13.–16. punkts; lietā *Peterbroeck*, 12. punkts; lietā *Unibet*, 43. punkts, kā arī lietā *van der Weerd* u.c., 28. punkts).

47 Šīs līdzvērtības un efektivitātes prasības, kas izsaka vispārējo dalībvalstu pienākumu nodrošināt tādu privātpersonu tiesību aizsardzību tiesās, kuras izriet no Kopienu tiesībām, tāpat attiecas arī uz to tiesu nozīmēšanu, kurām ir kompetence izskatīt prasības, kas pamatotas ar Kopienu tiesībām.

48 Faktiski minēto prasību neievērošana šajā limenī, tāpat kā to neizpildīšana procesuālās kārtības noteikšanas limenī pēc sava rakstura apdraud principu, kas prasa efektīvu aizsardzību tiesā.

49 Tieši šo apsvērumu kontekstā ir jāatbild uz iesniedzējtiesas uzdoto pirmo jautājumu.

50 Ir jāuzsver — tā kā 2003. gada likums ir tiesību akts, ar kuru Īrija izpildīja savus pienākumus, kas tai bija saskaņā ar Direktīvu 1999/70, prasība, kas pamatota ar šī tiesību akta pārkāpumu, un prasība, kas pamatota tieši ar direktīvu, kā to uzsvērusi pati iesniedzējtiesa, ir jāuzskata par tādām, uz ko attiecas viens un tas pats tiesību aizsardzības līdzeklis (šajā sakarā skat. 1998. gada 1. decembra spriedumu lietā C-326/96 *Levez*, *Recueil*, I-7835. lpp., 46. un 47. punkts, kā arī 2000. gada 16. maija spriedumu lietā C-78/98 *Preston* u.c., *Recueil*, I-3201. lpp., 51. punkts). Faktiski, par spīti juridiskajiem pamatiem, kas no formālā viedokļa ir atšķirīgi, abas prasības, kā to savu secinājumu 58. punktā norādījusi ģenerālvokāte, ir vērstas uz to, lai nodrošinātu vienu un to pašu tiesību aizsardzību, kuras izriet no Kopienu tiesībām, proti, no Direktīvas 1999/70 un Pamatnolīguma.

51 Šajos apstākļos tiktāl, ciktāl valsts likumdevējs ir izdarījis izvēli piešķirt specializētajām tiesām kompetenci izskatīt prasības, kas pamatotas ar likumu, ar kuru transponēta Direktīva 1999/70, tas, ka privātpersonām tādā situācijā kā prasītāji pamata prāvā, proti, kas cēlušas prasību, pamatojoties uz šī likuma pārkāpumu, rastos pienākums vienlaikus iesniegt atsevišķu prasību, lai panāktu, ka tiek atzītas viņu tiesības, kas tiem rodas tieši no šīs direktīvas attiecībā uz laika periodu no datuma, kad beidzās šīs direktīvas transponēšanas termiņš, līdz datumam, kad stājās spēkā likums, ar kuru nodrošina šo transponēšanu, būtu pretrunā efektivitātes principam, ja — un tas ir jāizvērtē iesniedzējtiesai — tā rezultātā varētu rasties procesuāli apgrūtinājumi šīm privātpersonām, cita starpā attiecībā uz uzdevumiem, ilgumu un pārstāvniecības noteikumiem, kas pēc sava rakstura padarītu pārāk grūtu ar direktīvu saistīto tiesību izmantošanu.

52 Tiesas sēdē Īrija apgalvoja, ka ar 2003. gada likumu atzītā *rights commissioners* un *Labour Court* kompetence ir fakultatīva un tādējādi tā nekavē privātpersonas iesniegt

parastajā tiesā vienu un to pašu prasību, kas daļēji pamatota ar valsts tiesībām un daļēji — ar Kopienas tiesībām.

53 Pat ja tas tā ir, tomēr gadījumā, kad privātpersonas — kā prasītāji pamata prāvā — ir iecerējušas, kaut izvēles veidā, atsaukties uz kompetenci, ko valsts likumdevējs, transponējot Direktīvu 1999/70, ir piešķīris specializētajām tiesām, proti, izskatīt strīdus, kas pamatoti ar 2003. gada likumu, efektivitātes princips prasa, lai šīs privātpersonas tāpat varētu šajās pašās tiesās lūgt aizsargāt tiesības, kas tām varētu rasties tieši no pašas direktīvas, ja no iesniedzējtiesas veiktās pārbaudes izrietētu, ka pienākums sadalīt to prasību divās atsevišķās prasībās un celt prasību, kas pamatota tieši ar direktīvu parastajā tiesā, izraisa procesuālus sarežģījumus, kuri var padarīt pārmērīgu grūtu to tiesību izmantošanu, ko ieinteresētajām personām piešķir Kopienas tiesību sistēma.

54 Ja iesniedzējtiesa konstatētu šādu efektivitātes principa pārkāpumu, tieši šai tiesai būtu jāinterpretē valsts tiesību normas par kompetenci tādējādi, lai tiktāl, ciktāl tas iespējams, tie veicina mērķa nodrošināt privātpersonu tādu tiesību efektīvu aizsardzību tiesā, kuras var izrietēt no Kopienas tiesībām, sasniegšanu (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Unibet*, 44. punkts).

55 Ņemot vērā iepriekš iztirzātos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Kopienas tiesības, konkrētāk, efektivitātes princips prasa, lai specializēta tiesa, kurai ar tiesību aktu, ar kuru transponē Direktīvu 1999/70, piešķirta kompetence — lai arī izvēles veidā — izskatīt prasību, kas pamatota ar šī tiesību akta pārkāpumu, būtu kompetenta arī attiecībā uz tādām prasītāja prasībām, kas pamatotas tieši ar pašu direktīvu attiecībā uz laika periodu no direktīvas transponēšanas termiņa līdz datumam, kad

stājās spēkā tiesību akts, ar kuru direktīva transponēta, ja tiek konstatēts, ka prasītāja pienākums vienlaikus parastajā tiesā celt atsevišķu prasību, kas pamatota tieši ar direktīvu, izraisītu procesuālus apgrūtinājumus, kas varētu padarīt pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, ko šai personai piešķir Kopienas tiesību sistēma. Valsts tiesai ir jāveic šajā sakarā nepieciešamās pārbaudes.

Par otro jautājumu

56 Gadījumā, ja, ievērojot uz pirmo jautājumu sniegtās atbildes elementus, iesniedzējtiesai būtu jāatzīst sevi par kompetentu izskatīt prasītāju pamata prāvā prasības, kas pamatotas tieši ar Direktīvu 1999/70, ir jāatbild uz otro jautājumu, ar kuru iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai uz Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu un 5. klauzulas 1. punktu var atsaukties privātpersonas valsts tiesā.

57 Šajā sakarā no pastāvīgās judikatūras izriet, ka visos gadījumos, kad direktīvas normas no to satura viedokļa šķiet esam beznosacījuma un pietiekoši precīzas, privātpersonas var uz tām atsaukties pret valsti, it īpaši tās kā darba devēja statusā (šajā sakarā skat. it īpaši 1986. gada 26. februāra spriedumu lietā 152/84 *Marshall*, *Recueil*, 723. lpp., 46. un 49. punkts, kā arī 2003. gada 20. marta spriedumu lietā C-187/00 *Kutz-Bauer*, *Recueil*, I-2741. lpp., 69. un 71. punkts).

58 Kā to norādījusi ģenerālvokāte savu secinājumu 87. punktā, šo judikatūru ir pieļaujams attiecināt uz nolīgumiem, kuri, tāpat kā Pamatnolīgums, izstrādāti EKL 139. panta 1. punkta dialoga starp sociālajiem partneriem Kopienas līmenī rezultātā un kas atbilstoši šī paša panta 2. punktam īstenoti ar Eiropas Savienības Padomes direktīvu, kuras neatņemama sastāvdaļa tas ir.

Par Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu

- 59 Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktā paredzēts aizliegumu tiktāl, ciktāl tas attiecas uz darba nosacījumiem, pret noteikta laika darba ņēmējiem izturēties mazāk labvēlīgi nekā pret salīdzināmiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem, ja vien atšķirīgus nosacījumus nepamato objektīvi iemesli.
- 60 Šī norma vispārīgā veidā un viennozīmīgi aizliedz jebkādas atšķirības attieksmē, kas nav objektīvi pamatotas, attiecībā uz noteikta laika darba ņēmējiem tiktāl, ciktāl tas skar darba nosacījumus. Kā norādīja *Impact*, tā saturs tādējādi šķiet pietiekoši precīzs, lai uz to varētu atsaukties privātpersona un to varētu piemērot tiesa (skat. pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *Marshall*, 52. punkts).
- 61 Pretēji Īrijas apgalvotajam, tas, ka attiecīgajā normā nav definēts darba nosacījumu jēdziens, nepadara šo normu par tādu, ko nevar piemērot tiesa tāda strīda faktiem, kuru tā izskata, un līdz ar to nepadara šīs normas saturu par nepietiekoši precīzu. Tādējādi direktīvas normas jau ir tikušas atzītas par pietiekoši precīzām, lai gan nav Kopienas definīcijas šajās normās ietvertajiem sociālo tiesību jēdzieniem (šajā sakarā skat. 1991. gada 19. novembra spriedumu apvienotajās lietās C-6/90 un C-9/90 *Francoovich* u.c., *Recueil*, I-5357. lpp., 13. un 14. punkts).
- 62 Turklāt precīzais aizliegums, kas noteikts ar Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punktu, neprasa nekādu Kopienas iestāžu aktu pieņemšanu (skat. pēc analogijas 1974. gada 4. decembra spriedumu lietā 41/74 *van Duyn*, *Recueil*, 1337. lpp., 6. punkts). Turklāt apskatāmā norma nepiešķir dalībvalstīm tiesības sašaurināt piemērošanas apjomu

aizliegumam, ko tā paredz attiecībā uz darba nosacījumiem, transponējot šo normu valsts tiesībās (skat. pēc analogijas iepriekš minēto spriedumu lietā *Marshall*, 55. punkts).

63 Protams, kā to apgalvojusi Īrija, šī norma attiecībā uz diskriminācijas aizlieguma principu, ko tā paredz, satur atrunu par attaisnojumu objektīvu iemeslu dēļ.

64 Tomēr, kā to uzsvērusi pati iesniedzējtiesa, šīs atrunas piemērošana ir pakļauta kontrolei tiesā (skat. šādas kontroles, piemēram, attiecībā uz objektīviem iemesliem Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punkta kontekstā 2006. gada 4. jūlija spriedumu lietā C-212/04 *Adeneler u.c.*, Krājums, I-6057. lpp., 58.–75. punkts), lai gan iespēja atsaukties neliedz uzskatīt, ka apskatāmā norma privātpersonām piešķir tiesības, ko tās var izvirzīt tiesā, un ka valsts tiesām tās ir jāaizsargā (skat. pēc analogijas, iepriekš minēto spriedumu lietā *van Duyn*, 7. punkts; 1992. gada 10. novembra spriedumu lietā C-156/91 *Hansa Fleisch Ernst Mundt, Recueil*, I-5567. lpp., 15. punkts; 1999. gada 9. septembra spriedumu lietā C-374/97 *Feyrer, Recueil*, I-5153. lpp., 24. punkts, kā arī 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-413/99 *Baumbast un R, Recueil*, I-7091. lpp., 85. un 86. punkts).

65 4. klauzulas 1. punkta precizitāti un beznosacījuma raksturu neiespaido 4. klauzulas 2. punkts. Faktiski, kā to norādījusi ģenerāladvokāte savu secinājumu 101. punktā, šis otrais punkts vienīgi uzsver vienu no sekām, kas attiecīgā gadījumā, pakļaujot kontrolei tiesā, var būt saistītas ar diskriminācijas aizlieguma piemērošanu par labu noteikta laika darba ņēmējiem, nekādā veidā neiespaidojot šī principa būtību.

66 Kas attiecas uz Pamatnolīguma 4. klauzulas 3. punktu, uz kuru arī ir atsaukusies Īrija, noliedzot 1. punkta tiešo iedarbību, ir jānorāda, ka 4. klauzulas 3. punkts atstāj dalībvalstu un/vai sociālo partneru ziņā kārtības, lai veicinātu šajā klauzulā paredzētā diskriminācijas aizlieguma principa piemērošanas, noteikšanu.

67 Tāpēc šāda kārtība nekādā veidā nevar iespaidot paša šī principa satura definēšanu (skat. pēc analogijas 1982. gada 19. janvāra spriedumu lietā 8/81 *Becker, Recueil*, 53. lpp., 32. un 33. punkts). Kā to ierosinājusi pati iesniedzējtiesa un kā to apgalvojusi *Impact*, tā tāpēc nevar izvirzīt nosacījumu šī principa pastāvēšanai vai ierobežot tā piemērošanas apjomu (skat. pēc analogijas 1974. gada 21. jūnija spriedumu lietā 2/74 *Reyners, Recueil*, 631. lpp., 21. un 26. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Becker*, 39. punkts).

68 No tā izriet, ka Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts no tā satura viedokļa šķiet esam beznosacījuma un pietiekoši precīzs, lai privātpersonas varētu uz to atsaukties valsts tiesā.

Par Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktu

69 Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktā ar mērķi novērst secīgi noslēgtu darba līgumu vai attiecību ļaunprātīgu izmantošanu prasīts, lai dalībvalstis pieņem vienu vai vairākus tajā uzskaitītus pasākumus, ja šo valstu tiesības nav paredzēti līdzvērtīgi pasākumi. Uzskaitītie pasākumi, kas pēc skaita ir trīs, skar attiecīgi objektīvus iemeslus, kas attaisno šādu darba līgumu vai attiecību atjaunošanu, maksimālo secīgu līgumu vai darba attiecību ilgumu un to atjaunošanas gadījumu skaitu.

- 70 Izvirzot noteikumu, ka dalībvalstīm ir jāievieš viens vai vairāki no šajā normā paredzētajiem efektīvajiem un ierobežojošajiem pasākumiem, lai novērstu secīgu darba līgumu vai darba attiecību uz noteiktu laiku ļaunprātīgu izmantošanu, ja vien atbilstoši pasākumi valsts tiesībās jau nepastāv (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 65. un 101. punkts, kā arī 2006. gada 7. septembra spriedumu lietā C-53/04 *Marrosu* un *Sardino*, Krājums, I-7213. lpp., 44. punkts, kā arī lietā C-180/04 *Vassallo*, Krājums, I-7251. lpp., 35. punkts) Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktā dalībvalstīm paredzēts vispārējs pienākums novērst šādu ļaunprātīgu izmantošanu, atstājot to ziņā izvēli attiecībā uz šī mērķa sasniegšanas veidu.
- 71 Saskaņā ar šo normu dalībvalstīm ir rīcības brīvība šim mērķim izmantot vienu vai vairākus no šajā klauzulā uzskaitītajiem pasākumiem, vai pat jau pastāvošus līdzvērtīgus juridiskus pasākumus, vienlaikus ņemot vērā īpašu jomu un/vai darba ņēmēju kategoriju īpašās vajadzības.
- 72 Protams, kā to apgalvoja Komisija, atsaucoties uz iepriekš minēto spriedumu lietā *Francovich* u.c. (17. punkts), iespēja dalībvalstīm izvēlēties starp vairākiem iespējamajiem pasākumiem, lai panāktu rezultātu, kādu prasa direktīva, neizslēdz iespēju privātpersonām valsts tiesās atsaukties uz tiesībām, kuru saturu ar pietiekamu precizitāti ir iespējams noteikt, pamatojoties tikai uz šīs direktīvas normām (šajā sakarā skat. tāpat 1993. gada 2. augusta spriedumu lietā C-271/91 *Marshall*, *Recueil*, I-4367. lpp., 37. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Pfeiffer* u.c., 105. punkts).
- 73 Tomēr ir jākonstatē, ka, atšķirībā no normām, kas tika apskatītas lietā, kurā tika pasludināts iepriekš minētais *Francovich* u.c. spriedums, Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punkts neietver beznosacījuma un pietiekoši precīzu pienākumu, lai, ja noteiktajā termiņā nav pieņemti transponēšanas pasākumi, privātpersona varētu uz to atsaukties valsts tiesā.

- 74 Iepriekš minētajā spriedumā lietā *Francovich* u.c., lai gan ir izvēles iespēja, ko attiecīgā direktīva atstāj dalībvalstīm, lai sasniegtu šajā direktīvā izvirzīto iznākumu, Tiesa direktīvā varēja identificēt normas, kas beznosacījuma veidā un pietiekoši precīzi nosaka minimālās aizsardzības saturu par labu privātpersonām: šajā gadījumā — minimālo garantiju attiecībā uz algu prasījumu samaksu darba devēja maksātnespējas gadījumā (skat. tāpat attiecībā uz citiem šādas minimālās aizsardzības identifikācijas gadījumiem 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā *C-303/98 Simap, Recueil*, I-7963. lpp., 68. un 69. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Pfeiffer* u.c., 105. punkts).
- 75 Izskatāmajā gadījumā Tiesa nevar piekrist Komisijas ierosinājumam, ka Pamat nolīguma 5. klauzulas 1. punkta tāpat noteikta šāda minimālā materiālā aizsardzība tiktāl, ciktāl tas, nepastāvot nekādiem citiem pasākumiem, kas paredzēti, lai apkarotu ļaunprātīgu izmantošanu, vai vismaz, nepastāvot pietiekami efektīviem, objektīviem un pārskatāmiem pasākumiem šajā sakarā, prasa objektīvus iemeslus, kas attaisnotu secīgu darba līgumus vai attiecības uz noteiktu laiku.
- 76 Pirmkārt, lai gan ir tiesa — kā to uzsvērusi Tiesa iepriekš minētā sprieduma lietā *Adeneler* u.c. 67. punktā —, ka saskaņā ar Pamat nolīguma vispārējo apsvērumu 7. punktu, Pamat nolīguma parakstītājas puses uzskatīja, ka “objektīvi pamatotu noteikta laika darba līgumu pielietošana ir veids, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu”, tomēr Komisijas izvirzītā interpretācija faktiski izveido hierarhiju starp vairākiem Pamat nolīguma 5. klauzulas 1. punktā minētajiem pasākumiem, kamēr šīs normas noteikumi paši par sevi viennozīmīgi parāda, ka ir iecerēts, ka paredzētie dažādie pasākumi būs “līdzvērtīgi”.
- 77 Otrkārt, kā to tāpat norādījusi ģenerālvokāte savu secinājumu 116. punktā, Komisijas ierosinātās interpretācijas rezultātā lieka kļūtu Pamat nolīguma 5. klauzulas 1. punktā atļautā pasākumu izvēle, jo tas ļautu privātpersonai atsaukties uz pamatotu

iemeslu neesamību, lai apstrīdētu tās noteikta laika līguma atjaunošanu, pat ja šī atjaunošana nebūtu pārkāpusi noteikumus par maksimālo kopējo ilgumu vai atjaunošanas skaitu, ko pieņēmusi attiecīgā dalībvalsts atbilstoši izvēlēm, ko piedāvā minētās 5. klauzulas 1. punkta b) un c) apakšpunkts.

78 Pretēji tam, kas atzīts lietās, kurās pasludināti šī sprieduma 72. punktā minētie spriedumi, tādējādi šajā lietā nav iespējams apmierinošā veidā noteikt minimālo aizsardzību, kas katrā gadījumā ir jāīsteno saskaņā ar Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktu.

79 No tā izriet, ka šī norma no tās satura viedokļa nešķiet esam beznosacījuma un pietiekoši precīza, lai uz to varētu atsaukties privātpersona valsts tiesā.

80 Ievērojot iepriekš iztirzāto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkts ir beznosacījuma un pietiekoši precīzs, lai privātpersona uz to varētu atsaukties valsts tiesā; tomēr tas tā nav minētā Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punkta gadījumā.

Par trešo jautājumu

81 Ar savu trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai, ievērojot atbildes, kas sniegtas uz pirmo un otro jautājumu attiecībā uz Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktu, šī Pamatnolīguma norma aizliedz dalībvalstij kā darba devējam atjaunot

darba līgumu uz noteiktu laiku uz laika periodu līdz astoņiem gadiem laika periodā no brīža, kad iestāties termiņš Direktīvas 1999/70 transponēšanai, līdz brīdim, kad spēkā stājas likums, ar kuru transponēta šī direktīva.

82 Saistībā ar šo trešo jautājumu iesniedzējtiesa precizē, ka iepriekš attiecīgais līgums vienmēr ir ticis pagarināts uz īsākiem laika periodiem, ka darba devējam darba ņēmēja pakalpojumi ir nepieciešami uz laika periodu, kas pārsniedz parasto atjaunošanas periodu, ka atjaunošana uz ilgāku laiku izraisa to, ka darba ņēmējam netiek piemērota Pamatnolīguma 5. klauzula pēc tam, kad tā transponēta valsts tiesībās un ka nav objektīvu iemeslu, kas nebūtu saistīti ar ieinteresētās personas kā noteikta laika darba ņēmēja statusu, kas attaisnotu šādu atjaunošanu.

83 Gadījumā, ja, ievērojot uz pirmo jautājumu sniegtās atbildes elementus, iesniedzējtiesai būtu sevi jāatzīst par kompetentu izskatīt prasītāju pretenzijas pamata lietā, kuras tieši pamatotas ar Direktīvu 1999/70, ir jāprecizē — lai gan atbilstoši atbildei uz otro jautājumu Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punkta saturs nav beznosacījuma un pietiekoši precīzs, lai privātpersona uz to varētu atsaukties valsts tiesā, tomēr atbilstoši EKL 249. panta trešajai daļai direktīva atstāj valsts iestādēm kompetenci attiecībā uz formu un līdzekļiem, taču ir saistoša attiecībā uz sasniedzamo rezultātu (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *von Colson* un *Kamann*, 15. punkts).

84 Tādējādi Direktīvas 1999/70 2. panta 1. punktā paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāveic visi nepieciešamie pasākumi, lai tās vienmēr varētu garantēt iznākumu, ko paredz šī direktīva.

- 85 Kā jau norādīts šī sprieduma 41. punktā, dalībvalstu pienākums sasniegt direktīvā paredzēto rezultātu un atbilstoši EKL 10. pantam veikt visus vispārīgos vai īpašos pasākumus, kas ir piemēroti šī pienākuma izpildes nodrošināšanai, attiecas uz visām dalībvalstu iestādēm (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *von Colson* un *Kamann*, 26. punkts). Šīm iestādēm šādi pienākumi ir, tostarp attiecīgā gadījumā, kā darba devējiem.
- 86 Kas attiecas uz Direktīvā 1999/70 un Pamatnolīgumā minēto mērķi, pēdējais — kā tas ir redzams no vispārējo apsvērumu 6. un 8. punkta — pamatots ar pieņēmumu, ka darba līgumi uz nenoteiktu laiku ir vispārējā darba attiecību forma, vienlaikus atzīstot, ka darba līgumi uz noteiktu laiku ir nodarbinātības iezīme noteiktās jomās vai attiecībā uz noteiktām profesijām un darbībām (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 61. punkts).
- 87 Līdz ar to darba stabilitāte tiek uzskatīta par būtisku apstākli darba ņēmēju aizsardzībā (skat. 2005. gada 22. novembra spriedumu lietā *C-144/04 Mangold*, Krājums, I-9981. lpp., 64. punkts) kamēr, kā tas izriet no Pamatnolīguma preambulas un tā vispārējo apsvērumu 8. punkta, noteikta laika darba līgumi var atbilst gan darba devēju, gan darba ņēmēju vajadzībām tikai noteiktos apstākļos (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 62. punkts).
- 88 No šī viedokļa raugoties, pamatnolīguma mērķis ir ierobežot pēdējās minētās kategorijas darba attiecību, kas ir uzskatāmas par iespējamu ļaunprātīgas izmantošanas līdzekli par sliktu darba ņēmējiem, sistemātisku pielietošanu, paredzot noteiktu skaitu obligātu aizsardzības noteikumu, lai novērstu darba ņēmēju situācijas nedrošību (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 63. punkts).

- 89 Tādējādi, kā izriet no šī Pamatnolīguma 1. klauzulas b) punkta, tā mērķis ir iedibināt ietvarus, lai novērstu ļaunprātīgu izmantošanu, ko izraisa secīgu darba līgumu vai attiecību uz noteiktu laiku izmantošana. Atbilstoši pašam minētā Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punktam tas īpaši vērsts uz šī prevencijas mērķa īstenošanu.
- 90 No tā izriet, ka dalībvalstīm saskaņā kā ar EKL 10. pantu un 249. panta trešo daļu, tā arī ar pašu Direktīvu 1999/70 ir pienākums īstenot visus vajadzīgos pasākumus — vispārējus vai konkrētus —, lai sasniegtu minētajā direktīvā un Pamatnolīgumā paredzēto mērķi, proti, novērst līgumu uz noteiktu laiku ļaunprātīgu izmantošanu.
- 91 Šim pienākumam tiktu liegta tā lietderīgā iedarbība, ja dalībvalsts iestādei, darbojoties kā publiskam darba devējam, būtu atļauts atjaunot darba līgumus uz neparasti ilgu laiku, laika periodā starp termiņu Direktīvas 1999/70 transponēšanai un datumu, kad spēkā stājas likums, ar kuru tā transponēta, tādējādi ieinteresētajām personām nesaprātīgi ilgu laiku liedzot gūt labumu no pasākumiem, ko pieņēmis valsts likumdevējs, lai transponētu Pamatnolīguma 5. klauzulu.
- 92 Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, uz trešo jautājumu jāsniedz atbilde, ka EKL 10. pants un 249. panta trešā daļa, kā arī Direktīva 1999/70 ir interpretējami tādējādi, ka dalībvalsts iestādei, kas darbojas kā publiskais darba devējs, nav atļauts pieņemt pasākumus, kas ir pretēji minētās direktīvas un Pamatnolīguma izvirzītajam mērķim tiktāl, ciktāl tas attiecas uz līgumu uz noteiktu laiku ļaunprātīgas izmantošanas novēršanu, un kuri izpaužas kā šādu līgumu atjaunošana uz neparasti ilgu laiku laika periodā starp termiņu Direktīvas 1999/70 transponēšanai un datumu, kad spēkā stājas likums, ar kuru tā transponēta.

Par ceturto jautājumu

- 93 Gadījumā, ja, ievērojot uz pirmo jautājumu sniegtās atbildes elementus iesniedzējtiesai nebūtu jāatzīst sevi par kompetentu izskatīt prasītāju prasības pamata prāvā, kuras pamatotas tieši ar Direktīvu 1999/70, ir jāatbild uz ceturto jautājumu, ar kuru iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tai ir pienākums, ievērojot tās pienākumu interpretēt valsts tiesības atbilstoši Kopienu tiesībām, piešķirt 2003. gada likumam atpakaļejošu spēku līdz šīs direktīvas transponēšanas termiņa datumam.
- 94 Ievadam ir jānorāda, ka šis ceturtais jautājums attiecas tikai uz 2003. gada likuma 6. pantu, kas ir Pamatnolīguma 4. klauzulas transponēšanas pasākums.
- 95 Faktiski lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu ir norādīts, ka prasītāji pamata prāvā ir savukārt atzinuši, ka 2003. gada likuma 9. panta formulējums pats par sevi izslēdz atpakaļejoša spēka piešķiršanu šim pantam, ar kuru transponēta Pamatnolīguma 5. klauzula, un pretējā gadījumā tas tiktu interpretēts *contra legem*.
- 96 Tāpēc ir svarīgi izvērtēt, vai iesniedzējtiesai šī sprieduma 93. punktā paredzētajā gadījumā, ja tā būtu kompetenta vienīgi lemt par prasībām pamata prāvā tiktāl, ciktāl tās pamatotas ar 2003. gada likuma pārkāpumu, saskaņā ar prasību, lai valsts tiesības tiktu interpretētas atbilstoši Kopienu tiesībām, ir minētā likuma 6. pantam jāpiešķir atpakaļejošs spēks līdz Direktīvas 1999/70 transponēšanas termiņa beigšanās datumam.

- 97 Iesniedzējtiesa šajā sakarā precizē — lai gan ir tiesa, ka šī 2003. gada likuma panta formulējums tieši neizslēdz šāda atpakaļejoša spēka atzīšanu šai normai, valsts tiesību noteikums par likumu interpretāciju savukārt izslēdz, ka likumu varētu piemērot ar atpakaļejošu spēku, izņemot gadījumus, kad skaidri un nepārprotami norādīts pretējais.
- 98 Šajā sakarā ir jāatceras, ka, piemērojot valsts tiesības un it īpaši normas speciālajā tiesiskajā regulējumā, kas ir pieņemts, lai ieviestu direktīvas prasības, valsts tiesai ir jāinterpretē valsts tiesības, cik vien tas ir iespējams, šīs direktīvas teksta un mērķa kontekstā, lai sasniegtu tās noteikto rezultātu un panāktu atbilstību EKL 249. panta trešajai daļai (skat. it īpaši iepriekš minēto spriedumu lietā *Pfeiffer* u.c., 113. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 99 Prasība interpretēt valsts tiesības atbilstoši Kopienas tiesībām atbilst EK līguma sistēmai, jo tā ļauj valsts tiesām savas kompetences ietvaros nodrošināt pilnīgu Kopienas tiesību efektivitāti, iztiesājot lietas, kas tām iesniegtas (skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Pfeiffer* u.c., 114. punkts, un lietā *Adeneler* u.c., 109. punkts).
- 100 Tomēr valsts tiesas pienākuma ņemt vērā direktīvas saturu, interpretējot attiecīgās valsts tiesību normas, robežas nosaka vispārējie tiesību principi, īpaši tiesiskās drošības princips un atpakaļejoša spēka aizlieguma princips, un minētais pienākums nevar būt pamats valsts tiesību *contra legem* interpretācijai (skat. 1987. gada 8. oktobra spriedumu lietā 80/86 *Kolpinghuis Nijmegen*, *Recueil*, 3969. lpp., 13. punkts, kā arī iepriekš minēto spriedumu lietā *Adeneler* u.c., 110. punkts; skat. tāpat pēc analogijas 2005. gada 16. jūnija spriedumu lietā *C-105/03 Pupino*, Krājums, I-5285. lpp., 44. un 47. punkts).

- 101 Princips, ka valsts tiesības ir jāinterpretē atbilstoši Kopienu tiesībām, tomēr prasa, lai valsts tiesas, veicot visas to kompetencē ietilpstošās darbības, ņemtu vērā valsts tiesības kopumā un piemērotu valsts tiesībās atzītās interpretācijas metodes, lai nodrošinātu attiecīgās direktīvas pilnīgu efektivitāti un nonāktu pie risinājuma, kas atbilstu direktīvas mērķim (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Pfeiffer* u.c., 115., 116., 118. un 119. punkts, kā arī lietā *Adeneler* u.c., 111. punkts).
- 102 Izskatāmajā lietā, tā kā atbilstoši norādēm lēmumā par prejudiciālā jautājuma uzdošanu šķiet, ka valsts tiesībās ir ietverta norma, kas izslēdz likuma piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, ja nav skaidras un nepārprotams norādes par pretējo, iesniedzējtiesai ir jāpārlicinās, vai šajās tiesībās, konkrētāk, 2003. gada likumā ir norma, kas satur šāda veida norādi un kas minētā likuma 6. pantam var piešķirt šādu atpakaļejošu spēku.
- 103 Šādai normai nepastāvēt, Kopienu tiesības, konkrētāk, prasība, lai valsts tiesības tiktu interpretētas atbilstoši Kopienu tiesībām, nevar interpretēt tādējādi, ka iesniedzējtiesai ir jāpiešķir 2003. gada likuma 6. pantam atpakaļejošs spēks, kas sniegtos līdz datumam, kad beidzās Direktīvas 1999/70 transponēšanas termiņš, citādi valsts tiesai būtu savas valsts tiesības jāinterpretē *contra legem*.
- 104 Ievērojot iepriekš minētos apsvērumus, uz ceturto jautājumu ir jāatbild, ka tiktāl, ciktāl piemērojamajās valsts tiesībās ir ietverta norma, kas izslēdz likuma piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, ja nav skaidras un nepārprotams norādes par pretējo, valsts tiesai, kura izskata lietu, kas pamatota ar valsts tiesību normas, ar kuru transponē Direktīvu 1999/70, pārkāpumu, saskaņā ar Kopienu tiesībām šai normai atpakaļejošs spēks līdz datumam, kad ir iestājies šīs direktīvas transponēšanas termiņš, ir jāpiešķir vienīgi tad, ja šajās valsts tiesībās ir norma, kas var šai normai piešķirt šādu atpakaļejošu spēku.

Par piekto jautājumu

- 105 Gadījumā, ja, ievērojot uz pirmo jautājumu sniegtās atbildes elementus, iesniedzējtiesai būtu sevi jāatzīst par kompetentu izskatīt prasību, kas tieši pamatota ar Direktīvu 1999/70, ir jāatbild uz piekto jautājumu, ar kuru tā vaicā, vai darba nosacījumi Pamatnolīguma 4. klauzulas izpratnē ietver darba līgumā noteiktus nosacījumus par darba samaksu un pensijām.
- 106 Šajā sakarā, kā Tiesa jau ir konstatējusi, Padome, pieņemot Direktīvu 1999/70, lai ieviestu pamatnolīgumu, pamatojās uz EKL 139. panta 2. punktu, kurā ir noteikts, ka Kopienų līmenī noslēgtos nolīgumus īsteno EKL 137. pantā minētajās jomās (2007. gada 13. septembra spriedums lietā C-307/05 *Del Cerro Alonso*, Krājums, I-7109. lpp., 33. punkts).
- 107 Starp šīm jomām EKL 137. panta 1. punkta b) apakšpunktā ir minēti “darba apstākļi”.
- 108 Ir jākonstatē, ka EKL 137. panta 1. punkta b) apakšpunkta formulējums — tāpat kā Pamatnolīguma 4. klauzula — paši par sevi neļauj izlemt, vai darba apstākļi vai darba nosacījumi, kas, attiecīgi paredzēti šajās divās tiesību normās, ietver nosacījumus, kas attiecas uz tādiem jautājumiem kā darba samaksa un pensijas, kuri tiek apskatīti pamata prāvā.
- 109 Šajā sakarā, kā uzsvērusi Apvienotās Karalistes valdība, apstākļi, ka virkne Kopienų tiesību normu — tādas kā 3. panta 1. punkta c) apakšpunkts Padomes 1976. gada 9. februāra Direktīvā 76/207/EEK par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm attiecībā uz darba, profesionālās izglītības

un izaugsmes iespējām un darba apstākļiem (OV L 39, 40. lpp.), ar grozījumiem, kas paredzēti Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 23. septembra Direktīvā 2002/73/EK (OV L 269, 15. lpp.), 3. panta 1. punkta c) apakšpunkts Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīvā 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 22. lpp.), vai arī 3. panta 1. punkta c) apakšpunkts Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvā 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.), tieši min, ka darba nosacījumu un darba apstākļu jēdziens, uz kuru atsaucas šīs normas, ietver darba samaksu, neļauj no tā secināt, ka tāpēc, ka šāda veida norāde nav ietverta Pamatnolīguma 4. klauzulā, darba nosacījumu jēdziens šīs klauzulas piemērošanas mērķiem neaptver tādu finanšu aspektus kā pamata prāvā apskatītie.

110 Tā kā Pamatnolīguma 4. klauzulas noteikumi neļauj atbildēt uz uzdoto interpretācijas jautājumu, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ir jāņem vērā situācija, kādā šī klauzula ir tikusi pieņemta, un mērķi, kas ir paredzēti tiesiskajā regulējumā, kurā tā ir iekļauta (skat. it īpaši 1983. gada 17. novembra spriedumu lietā 292/82 *Merck, Recueil*, 3781. lpp., 12. punkts; 1984. gada 21. februāra spriedumu lietā 337/82 *St. Nikolaus Brenneri und Likörfabrik, Recueil*, 1051. lpp., 10. punkts; 1999. gada 14. oktobra spriedumu lietā C-223/98 *Adidas, Recueil*, I-7081. lpp., 23. punkts, un 2007. gada 7. jūnija spriedumu lietā C-76/06 P *Britannia Alloys & Chemicals/Komisija, Krājums*, I-4405. lpp., 21. punkts).

111 Šajā sakarā, kā Tiesa jau ir norādījusi (iepriekš minētais spriedums lietā *Del Cerro Alonso*, 36. punkts), atbilstoši Pamatnolīguma 1. klauzulas a) punktam viens no tā mērķiem ir “uzlabot noteikta darba laika darba kvalitāti, nodrošinot diskriminācijas aizlieguma principa ievērošanu”. Tāpat Pamatnolīguma preambulas trešajā daļā ir precizēts, ka tas “atbilstoši darba devēju un darba ņēmēju vēlmi radīt vispārēju kārtību, kas nodrošinātu vienlīdzīgu attieksmi noteikta laika darba ņēmējiem, aizsargājot viņus pret diskrimināciju”. Direktīvas 1999/70 četrpadsmitajā apsvērumā šajā sakarā ir norādīts, ka pamatnolīguma mērķis ir uzlabot nodarbinātības uz noteiktu laiku kvalitāti, izvirzot obligātās prasības, lai nodrošinātu, ka tiek ievērots diskriminācijas aizlieguma princips.

- 112 Tādējādi Pamatnolīguma, konkrētāk, tā 4. klauzulas mērķis tādējādi atbilst fundamentālajiem mērķiem, kas ietverti EKL 136. panta pirmajā daļā, kā arī EKL preambulas trešajā daļā un 7. punktā un 10. punkta pirmajā daļā Hartā par darba ņēmēju sociālajām pamattiesībām, uz kurām norādīts iepriekš minētajā Līguma normā un kuras saistītas ar dzīves un darba apstākļu uzlabošanu, kā arī pienācīgas sociālās aizsardzības pastāvēšanu darba ņēmējiem — izskatāmajā gadījumā — noteikta laika darba ņēmējiem.
- 113 Turklāt EKL 136. panta pirmā daļa, kurā tiek definēti mērķi, attiecībā uz kuriem jomās, ko aptver EKL 137. pants, Padome var atbilstoši EKL 139. panta 2. punktam īstenot nolīgumus, kas noslēgti starp sociālajiem partneriem Kopienas līmenī, atsaucas uz 1961. gada 18. oktobrī Turīnā parakstīto Eiropas Sociālo hartu, kas tās I sadaļas 4. punktā ietver visu darba ņēmēju tiesības uz “taisnīgu atalgojumu, kas ir pietiekams, lai nodrošinātu pienācīgu dzīves apstākļus sev un savām ģimenēm” starp mērķiem, kurus līgumslēdzējas puses ir apņēmušās sasniegt saskaņā ar 20. pantu, kas ietverts šīs hartas III sadaļā.
- 114 Ievērojot šos mērķus, Pamatnolīguma 4. klauzula ir izprotama tādējādi, ka tā izsaka Kopienas sociālo tiesību principu, ko nevar interpretēt sašaurināti (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Del Cerro Alonso*, 38. punkts).
- 115 Kā norādījusi gan *Impact*, gan Komisija, tāda Pamatnolīguma 4. klauzulas interpretācija, kas no jēdziena “darba nosacījumi” šīs klauzulas izpratnē kategoriski izslēgtu tādus finanšu nosacījumus, kas attiecas uz darba samaksu un pensijām, faktiski pretēji šai klauzulai piešķirtajam mērķim sašaurinātu attiecīgo darba ņēmēju aizsardzības pret diskrimināciju apjomu, ieviešot klauzulas formulējumā neparedzētu nošķiršanu, kas pamatota ar darba nosacījumu raksturu.

- 116 Turklāt, kā norādījusi ģenerālvokāte savu secinājumu 161. punktā, šāda interpretācija padarītu bezjēdzīgu Pamatnolīguma 4. klauzulas 2. punktā ietvertu norādi uz *pro rata temporis* principu, kura piemērošana pēc definīcijas ir paredzēta tikai uz dalāmiem maksājumiem, tādiem kā maksājumi, kas izriet no darba finanšu nosacījumiem, kas, piemēram, ir saistīti ar darba samaksu un ar pensijām.
- 117 Pretēji Īrijas un Apvienotās Karalistes valdības apgalvotajam iepriekš izklāstīto analīzi neliek apšaubīt Tiesas judikatūra vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm jomā, saskaņā ar ko darba nosacījumi atbilstoši Direktīvai 76/207 tās redakcijā pirms Direktīvā 2002/73 paredzētajiem grozījumiem neaptver darba samaksu (skat. it īpaši 1996. gada 13. februāra spriedumu lietā C-342/93 *Gillespie u.c.*, *Recueil*, I-475. lpp., 24. punkts; 2004. gada 12. oktobra spriedumu lietā C-313/02 *Wippel*, Krājums, I-9483. lpp., 29.–33. punkts, un 2005. gada 8. septembra spriedumu lietā C-191/03 *McKenna*, Krājums, I-7631. lpp., 30. punkts).
- 118 Faktiski minēto judikatūru izskaidro tas, ka paralēli pastāv EKL 119. pants (EK līguma 117.–120. pants ir aizstāts ar EKL 136.–143. pantu) un direktīva, kas tieši attiecas uz vienlīdzīgu attieksmi starp vīriešiem un sievietēm darba samaksas ziņā, proti, Padomes 1975. gada 10. februāra Direktīva 75/117/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu, ievērojot principu par vienlīdzīgu atalgojumu vīriešiem un sievietēm (OV L 45, 19. lpp.).
- 119 Tā kā šāda normatīvā dualitāte nepastāv attiecībā uz diskriminācijas pret noteikta laika darba ņēmējiem aizliegumu, no šīs judikatūras nevar izdarīt secinājumus jēdziena “darba nosacījumi” Pamatnolīguma 4. klauzulas izpratnē interpretācijas mērķiem.

- 120 Kas attiecas uz Īrijas un Apvienotās Karalistes valdības iebildumu, kas pamatots ar EKL 137. panta 5. punktu atbilstoši tā interpretācijai 2005. gada 1. decembra spriedumā lietā C-14/04 *Dellas* u.c. (Krājums, I-10253. lpp., 38. un 39. punkts), ir jāatgādina, ka Direktīva 1999/70 ir tikusi pieņemta, pamatojoties uz EKL 139. panta 2. punktu, kurā ietverta norāde uz EKL 137. pantu, lai uzskaitītu jomas, kas ietilpst Padomes kompetencē, it īpaši ar mērķi īstenot nolīgumus, ko noslēguši sociālie partneri Kopienas līmenī.
- 121 Tomēr atbilstoši EKL 137. panta 5. punktam šī panta normas “neattiecas uz darba samaksu, uz tiesībām apvienoties, uz tiesībām streikot vai uz tiesībām pieteikt lokautus”.
- 122 Kā Tiesa jau ir nolēmusi, tā kā EKL 137. panta 5. punkts ir noteikums, kurā paredzēta atkāpe no minētā panta 1.–4. punkta, šajā punktā minētās jomas ir jāinterpretē šauri, gan lai nelikumīgi neietekmētu šo 1.–4. punkta piemērojamību, gan lai neapšaubītu EKL 136. pantā izvirzītos mērķus (iepriekš minētais spriedums lietā *Del Cerro Alonso*, 39. punkts).
- 123 Konkrētāk, attiecībā uz EKL 137. panta 5. punktā minēto “darba samaksas” izņēmumu tas ir norādīts tādēļ, ka atalgojuma līmeni līgumā valsts mērogā patstāvīgi nosaka sociālie partneri un dalībvalstis attiecīgajā jomā. Šādos apstākļos Kopienas tiesību pašreizējā stāvoklī ir pieņemts atbilstošs lēmums nesaskaņot atalgojuma līmeņa noteikšanu atbilstoši EKL 136. un turpmākajiem pantiem (iepriekš minētais spriedums lietā *Del Cerro Alonso*, 40. un 46. punkts).

- 124 Kā to apgalvojusi Komisija, minētā atkāpe līdz ar to ir jāizprot tādējādi, ka tā aptver pasākumus, kuri — līdzīgi kā visu vai daļas darba samaksu veidojošo elementu un/vai darba samaksas līmeņa dalībvalstīs vienādošana vai minimālās algas noteikšana Kopienā — nozīmētu Kopienu tiesību tiešu iejaukšanos darba samaksas noteikšanā Kopienas ietvaros.
- 125 To tomēr nevar paplašināt, attiecinot uz visiem jautājumiem, kas ietver jebkādu saikni ar darba samaksu, pretējā gadījumā tiktu zaudēta liela daļa nozīmes dažās no EKL 137. panta 1. punktā minētajām jomām (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Del Cerro Alonso*, 41. punkts; šajā pat sakarā skat. 1996. gada 12. novembra spriedumu lietā *C-84/94* Apvienotā Karaliste/Padome, *Recueil*, I-5755. lpp., par Padomes kompetenci, pamatojoties uz EKL 118.a pantu (EK līguma 117.–120. pants ir aizstāts ar EKL 136.–143. pantu), pieņemot 1993. gada 23. novembra Direktīvu 93/104/EEK par dažiem darba laika organizācijas aspektiem (OV L 307, 18. lpp.), konkrētāk, šīs direktīvas 7. pantu, kas attiecas uz četras nedēļas ilga apmaksāta gadskārtējā atvaļinājuma piešķiršanu).
- 126 No tā izriet, ka atkāpe EKL 137. panta 5. punktā neliedz Pamatnolīguma 4. klauzulu interpretēt tādējādi, ka tā uzliek dalībvalstīm pienākumu nodrošināt, ka noteikta laika darba ņēmējiem arī tiek garantēta diskriminācijas aizlieguma piemērošana attiecībā uz darba samaksu. Līdz ar to šī atkāpe tāpēc nevar liegt tādiem darba ņēmējiem kā prasītāji pamata prāvā, atsaukties uz minētās 4. klauzulas 1. punkta tiešo iedarbību, iebilstot pret to, ka attiecībā uz darba samaksu tiek piemērota mazāk labvēlīga attieksme nekā salīdzināmiem pastāvīgajiem darba ņēmējiem un ja tam nav pamatota iemesla (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Del Cerro Alonso*, 42. un 47. punkts).
- 127 Iepriekš minētā sprieduma lietā *Del Cerro Alonso* 43.–45. punktā izklāstīto iemelsu dēļ minētā interpretācija nav nesaderīga ar izklāstu 38. un 39. punktā iepriekš minētajā spriedumā lietā *Dellas* u.c.

- 128 Tiesas sēdē Apvienotās Karalistes valdība norādīja, ka no iepriekš minētā sprieduma lietā *Del Cerro Alonso* var secināt, ka Pamatnolīgumā paredzētais diskriminācijas aizlieguma princips attiecas tikai uz darba samaksu veidojošajiem elementiem, izslēdzot darba samaksas līmeni, ko valsts kompetentās iestādes ir brīvas noteikt atšķirīgi pastāvīgajiem darba ņēmējiem un noteikta laika darba ņēmējiem.
- 129 Tomēr, lai gan ir tiesa — kā izriet no iepriekš minētā sprieduma lietā *Del Cerro Alonso* 40. un 46. punkta un kā norādīts šī sprieduma 123. un 124. punktā —, ka dažādu darba samaksu veidojošu elementu līmeņa noteikšana neietilpst Kopienas likumdevēja kompetencē un neapšaubāmi ir dažādu dalībvalstu kompetento iestāžu ziņā, tomēr šīm iestādēm sava kompetence jomās, kas neietilpst Kopienas kompetencē, ir jāisteno, ievērojot Kopienu tiesības (šajā sakarā skat. 2007. gada 11. decembra spriedumu lietā *C-438/05 International Transport Workers' Federation un Finnish Seamen's Union*, Krājums, I-10779. lpp., 40. punkts, un 2007. gada 18. decembra spriedumu lietā *C-341/05 Laval un Partneri*, Krājums, I-11767. lpp., 87. punkts) un it īpaši Pamatnolīguma 4. klauzulu.
- 130 No tā izriet — gan nosakot darba samaksu veidojošos elementus, gan šo elementu līmeni, kompetentajām valsts iestādēm ir noteikta laika darba ņēmējiem jāpiemēro diskriminācijas aizlieguma princips, kas paredzēts Pamatnolīguma 4. klauzulā.
- 131 Kas attiecas uz pensijām, ir jāprecizē, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru saistībā ar Līguma 119. pantu vai, sākot ar 1999. gada 1. maiju — saistībā ar EKL 141. pantu, kas attiecas uz vienlīdzīgu attieksmi starp vīriešiem un sievietēm darba samaksas ziņā, jēdziens “darba samaksa” EKL 141. panta 2. punkta otrās daļas izpratnē aptver pensijas, kas ir pamatotas ar darba attiecībām, kas vieno darba ņēmēju ar darba devēju, izslēdzot tās, kas izriet no sistēmas, kura izveidota ar likumu un kuras finansēšanā savu ieguldījumu dod darba ņēmēji, darba devēji un, iespējams,

valsts iestādes tādā apmērā, ko vairāk nosaka sociālās politikas apsvērumi nekā darba attiecības (skat. it īpaši 1971. gada 25. maija spriedumu lietā 80/70 *Defrenne, Recueil*, 445. lpp., 7. un 8. punkts; 1986. gada 13. maija spriedumu lietā 170/84 *Bilka, Recueil*, 1607. lpp., 16.–22. punkts; 1990. gada 17. maija spriedumu lietā C-262/88 *Barber, Recueil*, I-1889. lpp., 22.–28. punkts, kā arī 2003. gada 23. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-4/02 un C-5/02 *Schönheit* un *Becker*, I-12575. lpp., 56.–64. punkts).

¹³² Ņemot vērā šo judikatūru, ir jāuzskata, ka jēdziens “darba samaksa” Pamatnolīguma 4. klauzulas 1. punkta izpratnē ietver pensijas, kas ir pamatotas ar attiecībām starp darba ņēmēju un darba devēju, izslēdzot valsts sociālās apdrošināšanas pensijas, ko vairāk nosaka sociālās politikas apsvērumi, nevis šādas attiecības.

¹³³ Šādu interpretāciju apstiprina norāde, kas ietverta Pamatnolīguma preambulas piekto daļā, saskaņā ar kuru Pamatnolīguma puses “atzīst, ka jautājumi, kas attiecas uz likumos paredzēto sociālo nodrošinājumu, jāizlemj dalībvalstīs” un aicina dalībvalstis īstenot Eiropadomes Dublinas 1996. gada Nodarbinātības deklarāciju, kura īpaši *inter alia* uzsver nepieciešamību attīstīt nodarbinātības videi vairāk tuvinātu sociālā nodrošinājuma sistēmu, attīstot sociālās aizsardzības sistēmu, kas būtu spējīga pielāgoties jauniem darba veidiem un nodrošinātu pienācīgu aizsardzību šādos darbos iesaistītajiem.

¹³⁴ Ievērojot iepriekš izklāstīto, uz piekto jautājumu ir jāsniedz atbilde, ka Pamatnolīguma 4. klauzula ir jāinterpretē tādējādi, ka darba nosacījumi tās izpratnē ietver noteiktus nosacījumus par darba samaksu, kā arī pensijām, kas pamatotas ar darba attiecībām, izslēdzot nosacījumus, kas attiecas uz valsts sociālās apdrošināšanas pensijām.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 135 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Kopienu tiesības, konkrētāk, efektivitātes princips, prasa, lai specializēta tiesa, kurai ar tiesību aktu, ar kuru transponē Padomes 1999. gada 28. jūnija Direktīvu 1999/70/EK par *UNICE*, *CEEP* un EAK noslēgto pamatnolīgumu par darbu uz noteiktu laiku, piešķirta kompetence — lai arī izvēles veidā — izskatīt prasību, kas pamatota ar šī tiesību akta pārkāpumu, būtu kompetenta arī attiecībā uz tādām prasītāja prasībām, kas pamatotas tieši ar pašu direktīvu attiecībā uz laika periodu no direktīvas transponēšanas termiņa līdz datumam, kad stājās spēkā tiesību akts, ar kuru direktīva transponēta, ja tiek konstatēts, ka prasītāja pienākums vienlaikus parastajā tiesā celt atsevišķu prasību, kas pamatota tieši ar direktīvu, izraisītu procesuālus apgrūtinājumus, kas varētu padarīt pārmērīgi grūtu to tiesību īstenošanu, ko šai personai piešķir Kopienas tiesību sistēma. Valsts tiesai ir jāveic šajā sakarā nepieciešamās pārbaudes;
- 2) 1999. gada 18. martā noslēgtā Pamatnolīguma, kas pievienots pielikumā Direktīvai 1999/70, 4. klauzulas 1. punkts ir beznosacījuma un pietiekoši precīzs, lai privātpersona uz to varētu atsaukties valsts tiesā; tomēr tas tā nav minētā Pamatnolīguma 5. klauzulas 1. punkta gadījumā;

- 3) EKL 10. pants un 249. panta trešā daļa, kā arī Direktīva 1999/70 ir interpretējami tādējādi, ka dalībvalsts iestādei, kas darbojas kā publisks darba devējs, nav atļauts pieņemt pasākumus, kas ir pretēji minētās direktīvas un Pamatnolīguma izvirzītajam mērķim tiktāl, ciktāl tas attiecas uz līgumu uz noteiktu laiku ļaunprātīgas izmantošanas novēršanu, kuri izpaužas kā šādu līgumu atjaunošana uz neparasti ilgu laiku laika periodā starp termiņu Direktīvas 1999/70 transponēšanai un datumu, kad spēkā stājas likums, ar kuru tā transponēta;

- 4) ciktāl piemērojamajās valsts tiesībās ir ietverta norma, kas izslēdz likuma piemērošanu ar atpakaļejošu spēku, ja nav skaidras un nepārprotams norādes par pretējo, valsts tiesai, kura izskata lietu, kas pamatota ar valsts tiesību normas, ar kuru transponē Direktīvu 1999/70, pārkāpumu, saskaņā ar Kopienas tiesībām šai normai atpakaļejošs spēks līdz datumam, kad ir iestājies šīs direktīvas transponēšanas termiņš, ir jāpiespē vienīgi tad, ja šajās valsts tiesībās ir norma, kas var šai normai piespē šādu atpakaļejošu spēku;

- 5) Pamatnolīguma 4. klauzula ir jāinterpretē tādējādi, ka darba nosacījumi tās izpratnē ietver noteiktus nosacījumus par darba samaksu, kā arī pensijām, kas pamatotas ar darba attiecībām, izslēdzot nosacījumus, kas attiecas uz valsts sociālās apdrošināšanas pensijām.

[Paraksti]